

Sygn. akt I C 789/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 lipca 2018 r.

Sąd Rejonowy w Kutnie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SR Paweł Wrzesiński

Protokolant – st. sekr. sąd. Irena Anyszewska

po rozpoznaniu w dniu 26 lipca 2018 r. w Kutnie

na rozprawie

sprawy z powództwa W. S.

przeciwko (...) Spółka Akcyjna w G.

o zapłatę

1. oddała powództwo,
2. nie obciąża powódki obowiązkiem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt I C 789/16

UZASADNIENIE

Pozwem złożonym dnia 5 września 2016 r. powódka W. S. wniosła o zasądzenie od pozwanej (...) Spółka Akcyjna w G. na rzecz powódki kwoty 60.000,00 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 4 września 2014 r. tytułem odszkodowania za bezumowne korzystanie z nieruchomości położonej w miejscowości D. oznaczonej w ewidencji gruntów jako działka nr (...), a po sprecyzowaniu działka nr (...), dla której Sąd Rejonowy w Kutnie V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą (...) stanowiącej własność powódki. Powódka wniosła o zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Powódka podniosła, że przez wskazaną nieruchomość przebiega linia energetyczna stanowiąca własność pozwanej spółki, linia ta znacznie utrudnia powódce korzystanie z nieruchomości, wykonywanie wszelkiego rodzaju prac gruntowych, powoduje także zmniejszenie wartości nieruchomości, linia ta została poprowadzona bez zgody właściciela nieruchomości. W ocenie powódki w związku z faktem bezumownego korzystania z nieruchomości stanowiącej własność powódki przez pozwaną spółkę, powódce przysługuje odszkodowanie za bezumowne korzystanie z nieruchomości, zaś kwota odszkodowania powinna odpowiadać kwocie przeciętnego czynszu, który przysługiwałby powódce z tytułu dzierżawy części gruntu w wysokości 500 zł miesięcznie. Powódka wskazała, że dochodzi zapłaty odszkodowania za bezumowne korzystanie z nieruchomości za okres ostatnich 10 lat, co czyni należność w kwocie 60.000,00 zł [500 zł x 12 miesięcy x 10 lat]. Na wypadek oddalenia powództwa, powódka wniosła o nieobciążanie jej kosztami procesu z uwagi na subiektywne przekonanie powódki odnośnie zasadności powództwa.

/pозew – k. 2-6, protokół rozprawy z dnia 27 kwietnia 2018 r. – k. 127-128, protokół rozprawy z dnia 12 lipca 2018 r. – k. 160-161v, protokół rozprawy z dnia 26 lipca 2018 r. – k. 165-167v/

Pozwana (...) Spółka Akcyjna w G. wniosła o wyjaśnienie i sprecyzowanie przez stronę powodową, o jakie linie energetyczne chodzi oraz na jakiej działce, gdyż w pozwie została podana działka nr (...), a z załączonej mapy, jak i

korespondencji wynika, że jest to działka nr (...). W przypadku, gdy byłaby to działka nr (...) zasadnym jest pytanie o legitymację czynną powódki, a jeśli chodzi o działkę nr (...), pozwana wniosła o wskazanie, jakich linii dotyczy żądanie pozwu. Odnośnie żądania dotyczącego działki nr (...), pozwana wniosła o oddalenie powództwa oraz zasądzenie na rzecz pozwanej kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W odniesieniu do stanowiących własność pozwanej urządzeń napowietrznych linii energetycznych posadowionych na działce nr (...), pozwana podniosła zarzut zasiedzenia służebności gruntowej o treści służebności przesyłu i służebności przesyłu, które to zasiedzenie pozbawia właściciela wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości. Pozwana podniosła zarzut zasiedzenia przez (...) Spółka Akcyjna z dniem 25 czerwca 2006 r. służebności gruntowej o treści służebności przesyłu obciążającej nieruchomość położoną w miejscowości D. gmina Ż. stanowiącą działkę gruntu oznaczoną w ewidencji gruntów i budynków numerem (...) polegającej na prawie do korzystania przez każdorazowego przedsiębiorcę będącego właścicielem napowietrznej linii energetycznej wysokiego napięcia 110 kV o nazwie Ł.-Ż. oraz stanowiska słupowego MPK 03-40-99, w zakresie lokalizacji tych urządzeń energetycznych w granicach nieruchomości obciążonej, a ponadto na prawie wejścia i wjazdu na nieruchomość obciążoną przez pracowników przedsiębiorcy będącego właścicielem urządzeń, a także przez wszystkie podmioty i osoby, którymi ten przedsiębiorca się posługuje w związku z prowadzoną działalnością wraz z koniecznym sprzętem, w celu wykonywania niezbędnych czynności technicznych związanych z eksploatacją, konserwacją, remontami i modernizacją tych urządzeń zgodnie z ich przeznaczeniem. Pozwana podniosła także zarzut zasiedzenia przez (...) Spółka Akcyjna z dniem 25 października 2015 r. służebności przesyłu obciążającej nieruchomość położoną w miejscowości D. gmina Ż. stanowiącą działkę gruntu oznaczoną w ewidencji gruntów i budynków numerem (...) polegającej na prawie do korzystania przez każdorazowego przedsiębiorcę będącego właścicielem napowietrznej linii energetycznej średniego napięcia 15 kV o nazwie Ż.-J. w zakresie lokalizacji tych urządzeń energetycznych w granicach nieruchomości obciążonej, a ponadto na prawie wejścia i wjazdu na nieruchomość obciążoną przez pracowników przedsiębiorcy będącego właścicielem urządzeń, a także przez wszystkie podmioty i osoby, którymi ten przedsiębiorca się posługuje w związku z prowadzoną działalnością wraz z koniecznym sprzętem, w celu wykonywania niezbędnych czynności technicznych związanych z eksploatacją, konserwacją, remontami i modernizacją tych urządzeń zgodnie z ich przeznaczeniem. Na wypadek nieuwzględnienia podniesionego zarzutu zasiedzenia służebności, pozwana zakwestionowała także wysokość żądanego odszkodowania. Ponadto pozwana wskazała, że na działce nr (...) przebiegają także dwie napowietrzne linie średniego napięcia, które nie stanowią własności pozwanej spółki. Pozwana kwestionowała wskazany w pozwie sposób określenia wysokości wynagrodzenia jako iloczynu stawki czynszu dzierżawnego za określoną powierzchnię nieruchomości. Pozwana wskazała, że korzystanie z nieruchomości przez właściciela urządzeń elektroenergetycznych w postaci napowietrznych linii energetycznych w zakresie odpowiadającym posiadaniu służebności przesyłu nie wiąże się z pozbawieniem prawa do korzystania z nieruchomości i posiadania jej przez właściciela nieruchomości. W przypadku dzierżawy właściciel nieruchomości w zamian za czynsz oddaje nieruchomość do wyłącznego korzystania i pobierania z niej pożytków przez dzierżawcę. Tymczasem ustanowienie służebności przesyłu nie wyłącza możliwości posiadania nieruchomości obciążonej przez właściciela, korzystania z niej i pobierania z niej pożytków, a jedynie możliwości te w pewnym stopniu ogranicza.

/odpowiedź na pozew – k. 40-51, protokół rozprawy z dnia 27 kwietnia 2018 r. – k. 127-128, protokół rozprawy z dnia 12 lipca 2018 r. – k. 160-161v, protokół rozprawy z dnia 26 lipca 2018 r. – k. 165-167v/

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W. S. jest właścicielką zabudowanej nieruchomości gruntowej stanowiącej działkę nr (...) położonej w obrębie D. gmina Ż. o powierzchni 0,49 ha, dla której to nieruchomości Sąd Rejonowy w Kutnie V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą (...). W. S. nabyła przedmiotową nieruchomość w drodze umowy kupna-sprzedaży zawartej dnia 16 września 1974 r.

/dowód: wydruk treści księgi wieczystej (...) – k. 98-102, kopia aktu notarialnego Rep. A Nr (...) – k. 10-11, wypis i wyrys odnośnie działki nr (...) – k. 159/

Na działce nr (...) posadowione są należące do (...) Spółka Akcyjna w G. urządzenia przesyłowe w postaci odcinka napowietrznej linii energetycznej wysokiego napięcia 110 kV o nazwie Ł.-Ż. wspartej na metalowym słupie usytuowanym w głębi działki oraz w postaci odcinka napowietrznej linii energetycznej średniego napięcia 15 kV o nazwie Ż.-J.. Poza tym nad działką przebiegają także dwie napowietrzne linie średniego napięcia, które nie stanowią własności (...) Spółka Akcyjna w G..

/okoliczności przyznane przez pozwaną, nadto kopia mapy – k. 12/

L. średniego napięcia 15 kV o nazwie Ż.-J. została wybudowana już w latach czterdziestych XX wieku.

/dowód: wykaz z dnia 31.12.1975 r. – k. 134-136/

Z końcem 1975 roku wskazana linia średniego napięcia została przekazana z Zakładu (...) do Zakładu (...), odebranie i przejście do eksploatacji po modernizacji nastąpiło w dniu 18 października 1985 r. na podstawie protokołu odbioru technicznego, linie zostały przekazane do eksploatacji z (...) Ż..

/dowód: zeznania świadka J. P. – k. 166-166v, wykaz z dnia 31.12.1975 r. – k. 134-136, protokół odbioru technicznego z 18.10.1985 r. – k. 141-142, 69-71, protokół zdawczo-odbiorczy wraz ze szkicami map – k. 63-66, protokół z dnia 21.10.1985 r. – k. 67-68/

L. wysokiego napięcia 110 kV o nazwie S.-Ł.-Ż.-G. została wybudowana w latach sześćdziesiątych XX wieku.

/dowód: decyzja projektowa z 4.07.1958 r. – k. 132, protokół z 3.07.1958 r. zatwierdzający budowę – k. 133, wykaz z dnia 31.12.1975 r. – k. 140/

Z końcem 1975 roku wskazana linia wysokiego napięcia została przekazana z Zakładu (...) do Zakładu (...), przeizolowanie nastąpiło w 1976 roku, odebranie i przejście do eksploatacji po modernizacji nastąpiło w dniu 24 czerwca 1976 r. na podstawie protokołu odbioru technicznego, linie zostały przekazane do eksploatacji z (...) Ż..

/dowód: zeznania świadka J. P. – k. 166-166v, decyzja projektowa z 4.07.1958 r. – k. 132, 55, protokół z 3.07.1958 r. zatwierdzający budowę – k. 133, 54, wykaz z dnia 31.12.1975 r. – k. 140, 56, dokument przeizolowania – k. 137-138, 61-62, protokół odbioru technicznego z 24.06.1976 r. – k. 139, 57/, wydruki map – k. 58-60

Przebieg tych linii nad nieruchomością nie ulegał zmianie, linie cały czas są wykorzystywane przez przedsiębiorstwo energetyczne, płynie nimi prąd. Zdarzało się, że na nieruchomość wchodził pracownicy przedsiębiorstwa energetycznego, dokonywali napraw, konserwacji metalowego słupa znajdującego się w głębi działki, niszczyli wtedy uprawy znajdujące się na działce.

/dowód: przesłuchanie powódki – k. 160v-161v, zeznania świadka A. D. – k. 165v-166, zeznania świadka J. P. – k. 166-166v/

Do dnia 3 kwietnia 1989 r. właścicielem sieci elektroenergetycznej i stanowiących jej części składowe urządzeń energetycznych był Skarb Państwa, a znajdowały się one w zarządzie operacyjnym Zakładu (...) w P. wchodzącego w skład przedsiębiorstwa państwowego Zakłady (...) w W..

/bezsporne/

Zarządzeniem Ministra Przemysłu nr 15/ORG/89 z dnia 16 stycznia 1989 r. utworzono ze składników mienia Centralnego O. Energetycznego w W. na bazie Zakładu (...) w P. przedsiębiorstwo państwowe użyteczności publicznej pod nazwą Zakład (...), któremu przydzielono mienie stanowiące dotychczas bazę działalności Zakładu (...) w P. jako zakładu przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Centralny O. Energetyczny w W.. Przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) zostało wpisane do rejestru przedsiębiorców postanowieniem Sądu Rejonowego w Płocku z dnia 3 kwietnia 1989 r.

/bezsporne, ponadto zarządzenie Ministra Przemysłu nr 15/ORG/89 z dnia 16.01.1989 r. w sprawie utworzenia przedsiębiorstwa państwowego Zakład (...) – k. 143-145, 72-74, postanowienie Sądu Rejonowego w Płocku z dnia 3.04.1989 r. – k. 146-147, 75-76/

Z dniem 5 grudnia 1990 r. na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 29 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz. U. Nr 79, poz. 464) z mocy prawa przedsiębiorstwa państwowe nabyły własność budynków i urządzeń Skarbu Państwa, które do tej daty znajdowały się w ich zarządzie, nabycie własności obejmowało budynki i urządzenia znajdujące się na gruntach Skarbu Państwa wraz z częściami składowymi tych składników majątkowych.

/okoliczność powszechnie znana/

Zakład (...) z mocy prawa nabył własność m. in. rozdzielni energetycznej (...) Ż., do której przyłączone są urządzenia elektroenergetyczne zlokalizowane w granicach nieruchomości stanowiącej własność powódki.

/bezsporne/

Z dniem 12 lipca 1993 r. przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) na podstawie przepisów ustawy z dnia 5 lutego 1993 r. o przekształceniach własnościowych niektórych przedsiębiorstw państwowych o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa (Dz. U. Nr 16, poz. 69 ze zm.) oraz ustawy z dnia 13 lipca 1990 r. o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (Dz. U. Nr 51, poz. 298 ze zm.) zostało przekształcone w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa pod firmą Zakład (...) Spółka Akcyjna. Spółka powstała w wyniku przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego wstępowała we wszystkie prawa i obowiązki tego przedsiębiorstwa.

/bezsporne, ponadto akt notarialny z dnia 12 lipca 1993 r. sporządzony przez Notariusza T. J. w Kancelarii Notarialnej w W. przy ul. (...) Rep. A Nr 2431/93 przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego w spółkę akcyjną – k. 148-154v/

W wyniku połączenia spółek, między innymi Zakładu (...) Spółki Akcyjnej w P., w trybie art. 494 § 1 kodeksu spółek handlowych z dniem 31 grudnia 2004 r. doszło do przeniesienia całego majątku łączonych spółek, w tym Zakładu (...) Spółki Akcyjnej w P., na rzecz (...) Spółka Akcyjna w G., która jako spółka przejmująca wstąpiła we wszystkie prawa i obowiązki spółki przejmowanej.

/bezsporne, ponadto odpis pełny z Rejestru Przedsiębiorców KRS odnośnie (...) Spółka Akcyjna – k. 106-125/

Działka nr (...) jest zabudowaną działką rolną, grunt rolny jest wykorzystywany do upraw rolnych, w ostatnich latach grunty zostały wydzierżawione. Przy uprawie pola w okolicy dużego metalowego słupa linii wysokiego napięcia występują duże trudności.

/dowód: przesłuchanie powódki – k. 160v-161v, zeznania świadka A. D. – k. 165v-166/

W. S., ani jej poprzednicy, nie zawierali z (...) Spółka Akcyjna, ani z jej poprzednikami, żadnych porozumień odnośnie umożliwienia korzystania z działki, nie otrzymywali pieniędzy za korzystanie z działki.

/dowód: przesłuchanie powódki – k. 160v-161v, zeznania świadka A. D. – k. 165v-166/

Pismem z dnia 4 września 2014 r. W. S. wezwała (...) Spółka Akcyjna w G. do zapłaty wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości położonej w miejscowości D. oznaczonej w ewidencji gruntów jako działka nr (...), dla której Sąd Rejonowy w Kutnie V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą (...), w kwocie 60.000,00 zł za okres ostatnich 10 lat.

/dowód: wezwanie do zapłaty wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości z potwierdzeniem nadania – k. 13-17/

W odpowiedzi na wezwanie (...) Spółka Akcyjna w G. wskazała, że dwa odcinki linii elektroenergetycznych średniego napięcia 15 kV, które są zlokalizowane bliżej zabudowań znajdujących się na działce nr (...), nie stanowią własności (...) Spółka Akcyjna w G.. Natomiast wobec napowietrznej infrastruktury elektroenergetycznej stanowiącej majątek spółki tj. odcinka linii wysokiego napięcia 110 kV wraz ze słupem oraz linii średniego napięcia 15 (...) Spółka Akcyjna w G. legitymuje się przesłankami tj. okresem od chwili ich wybudowania, niezbędnymi do zasiedzenia prawa służebności. Spółka odmówiła wypłaty jakichkolwiek należności z tytułu żadanego wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości.

/dowód: odpowiedź pozwanej na wezwanie do zapłaty – k. 18-19/

W. S. ma 77 lat, duże problemy ze zdrowiem, jest po przebytym wylewie, mieszka sama, córka przebywa w Wielkiej Brytanii.

/dowód: przesłuchanie powódki – k. 160v-161v/

Powyższy stan faktyczny sąd ustalił w oparciu o zebrany w sprawie materiał dowodowy w postaci przywołanych dowodów z dokumentów, zeznań świadków, a także przesłuchanie powódki. Wskazane dowody co do zasady zasługiwały na miano wiarygodnych i w odpowiedniej części stanowiły podstawę poczynionych ustaleń faktycznych. W pewnym zakresie wskazane okoliczności faktyczne były bezsporne, bądź wprost przyznane przez stronę przeciwną.

Pozwana zakwestionowała legitymację czynną powódki. Ostatecznie strona powodowa sprecyzowała żądanie pozwu, wskazując że zgłoszone roszczenie zapłaty odszkodowania za bezumowne korzystanie z nieruchomości powódki odnosi się urządzeń elektroenergetycznych znajdujących się na działce nr (...), nie zaś na działce nr (...). Wypada zauważyć, że we wskazanej przez powódkę księdze wieczystej, oznaczenie nieruchomości odnosi się do działki nr (...), jednak strona powodowa przedłożyła wypis i wyrys odnośnie działki nr (...) przeznaczony do dokonania wpisu w księdze wieczystej, z którego wynika, że działka ta odpowiada hipotecznemu oznaczeniu nr 32. Zachodzą zatem dostateczne podstawy do przyjęcia, że powódce od dnia 16 września 1974 r. przysługuje prawo własności wskazanej nieruchomości.

Pozwana nie kwestionowała, że na działce nr (...) znajdują się opisane przez pozwaną urządzenia elektroenergetyczne, które wchodzi w skład przedsiębiorstwa pozwanej jako operatora systemu dystrybucyjnego energii elektrycznej. Okoliczności te w dostatecznym stopniu potwierdzają także przesłuchanie powódki, zeznania świadków, czy przedłożone przez pozwaną dokumenty odnoszące się do linii energetycznej wysokiego napięcia 110 kV o nazwie Ł.-Ż. oraz linii energetycznej średniego napięcia 15 kV o nazwie Ż.-J.. W tym zakresie przeprowadzone dowody nie zawierają sprzeczności, pozwalają przyjąć, że opisane przez pozwaną urządzenia elektroenergetyczne faktycznie znajdują się na działce nr (...), a ich stan nie ulegał zmianie, co do linii wysokiego napięcia od 24 czerwca 1976 r., natomiast co do linii średniego napięcia od 18 października 1985 r.

Pozwana wskazała, że na działce nr (...) przebiegają także dwie napowietrzne linie średniego napięcia, które nie stanowią własności pozwanej spółki. Strona powodowa w tym zakresie pozostała bierna, nie podjęła stosownej inicjatywy dowodowej, nie wskazała, czy żądanie pozwu obejmuje swoim zakresem także te urządzenia elektroenergetyczne.

Z treści Zarządzenia Nr 15/ORG/89 Ministra Przemysłu z dnia 16.01.1989 r. wynika, że przedsiębiorstwo państwowe użyteczności publicznej pod nazwą Zakład (...) powstało w wyniku podziału innego przedsiębiorstwa państwowego (...) w W., a nowo powstałemu przedsiębiorstwu państwowemu przydzielono składniki mienia powstałego z jego podziału, zgodnie z ustaleniami komisji powołanej w trybie określonym w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 30 maja 1988 r. W sprawie nie przedłożono wypracowanych przez komisję ustaleń, ale skoro przedmiotem przekazania było mienie powstałe z podziału Centralnego O. Energetycznego w W., a nowe przedsiębiorstwo powstało na bazie Zakładu (...) w P., to Zakład (...) musiał przejąć mienie Zakładu (...), a w ramach tego także odcinek czynnej sieci energetycznej zlokalizowany na nieruchomości powódki.

Zakład (...) Spółka Akcyjna jako jednoosobowa spółka Skarbu Państwa powstał w wyniku przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego Zakład (...), w trybie ustawy z dnia 5 lutego 1993 r. o przekształceniach własnościowych niektórych przedsiębiorstw państwowych o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa (Dz. U. nr 16, poz. 69). Z mocy art. 5 tej ustawy spółka powstała w wyniku przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego w spółkę Skarbu Państwa wstępowała we wszystkie prawa i obowiązki przekształcanego przedsiębiorstwa. Na tej podstawie uprawnione jest twierdzenie, że Zakład (...) Spółka Akcyjna przejął również posiadanie urządzeń przesyłowych na nieruchomości powódki i mógł kontynuować posiadanie nieruchomości w zakresie służebności.

Przekształcenie przysługujących przedsiębiorstwom państwowym uprawnień do części mienia ogólnonarodowego pozostającego w ich zarządzie, w odniesieniu do gruntów w prawo użytkowania wieczystego, a co do znajdujących się na tych gruntach budynków, innych urządzeń i lokali w prawo własności, nastąpiło w dniu 5 grudnia 1990 r. na podstawie art. 2 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz.U. Nr 79, poz. 464 ze zm.), natomiast w odniesieniu do innych składników majątkowych, również w prawo własności, dokonało się w dniu 7 stycznia 1991 r. na podstawie art. 1 pkt 9 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych (Dz.U. z 1991 r. Nr 2, poz. 6). Do uwłaszczenia państwowych osób prawnych w zakresie urządzeń przesyłowych, wchodzących stosownie do obowiązującego wówczas art. 49 k.c. w skład ich przedsiębiorstw i stanowiących zbiór rzeczy, a nie jedną rzecz złożoną, doszło na podstawie powołanego przepisu ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. W następstwie uwłaszczenia państwowych osób prawnych następowało ich majątkowe usamodzielnienie (por. postanowieniach Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2016 r., IV CSK 510/15, OSP 2017/5/45).

W wyniku połączenia spółek, między innymi Zakładu (...) Spółki Akcyjnej w P., w trybie art. 494 § 1 kodeksu spółek handlowych z dniem 31 grudnia 2004 r. doszło do przeniesienia całego majątku łączonych spółek, w tym Zakładu (...) Spółki Akcyjnej w P., na (...) Spółka Akcyjna, a po zmianie firmy (...) Spółka Akcyjna w G., która jako spółka przejmująca wstąpiła we wszystkie prawa i obowiązki spółki przejmowanej, przejęła także posiadanie urządzeń przesyłowych na nieruchomości powódki i mogła kontynuować posiadanie nieruchomości w zakresie służebności.

Przy ocenie zgromadzonego materiału dowodowego należało także mieć na uwadze domniemania prawne związane z instytucją zasiedzenia: domniemanie samoistności posiadania (art. 339 k.c.), domniemanie ciągłości posiadania (art. 340 k.c.) wraz z fikcją ciągłości posiadania przywróconego (art. 345 k.c.) oraz domniemanie dobrej wiary (art. 7 k.c. w zw. z art. 172 § 1 in fine k.c.).

Dalsze wnioski dowodowe strony powodowej, w szczególności wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego rzeczoznawcy, podlegały oddaleniu jako zbędne, odnoszące się do okoliczności niemających istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, zmierzające do nieuzasadnionego przedłużenia postępowania oraz generujące zbędne dla stron koszty niniejszego postępowania.

Sąd zwążył, co następuje:

Przedmiotowe powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Strona powodowa zgłoszone żądanie zapłaty odszkodowania za bezumowne korzystanie z nieruchomości opierała na regulacji tzw. roszczeń uzupełniających wynikających z regulacji przepisów art. 224, 225, 230 k.c.

Zgodnie z art. 225 k.c., znajdującym swe zastosowanie z mocy art. 230 k.c. także do obowiązków posiadacza zależnego, obowiązki samoistnego posiada w złej wierze są takie same jak obowiązki samoistnego posiadacza w dobrej wierze od chwili, w której ten dowiedział się o wytoczeniu przeciwko niemu powództwa o wydanie rzeczy. Jednakże samoistny posiadacz w złej wierze obowiązany jest nadto zwrócić wartość pożytków, których z powodu złej gospodarki nie uzyskał, oraz jest odpowiedzialny za pogorszenie i utratę rzeczy, chyba że rzecz uległaby pogorszeniu lub utracie także wtedy, gdyby znajdowała się w posiadaniu uprawnionego.

Z kolei obowiązki posiadacza rzeczy dobrej wierze, który dowiedział się o wytoczeniu przeciwko niemu powództwa o wdanie rzeczy określa art. 224 § 2 k.c. Taki posiadacz jest obowiązany do wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy i jest odpowiedzialny za jej pogorszenie, zużycie lub utratę, chyba że pogorszenie lub utrata nastąpiła bez jego winy. Obowiązany jest zwrócić pobrane od powyższej chwili pożytki, których nie zużył, jak również uiszczyć wartość tych, które zużył.

Roszczenie właściciela przeciwko posiadaczowi rzeczy o zapłatę wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy jest uzależnione od następujących przesłanek: istnienia po stronie wierzyciela przymiotu właściciela, posiadania samoistnego lub zależnego rzeczy przez dłużnika, braku zgodności z prawem posiadania dłużnika, złej wiary posiadacza.

Przesłanką roszczenia o wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z rzeczy nie jest w żadnym razie wystąpienie po stronie wierzyciela szkody.

Bezspornym pomiędzy stronami było, że na wskazanej nieruchomości znajdują się opisane przez stronę pozwaną urządzenia elektroenergetyczne, które wchodzi w skład przedsiębiorstwa energetycznego prowadzonego przez pozwaną spółkę, są przez nią wykorzystywane, a zatem pozostają w posiadaniu pozwanej spółki.

W niniejszej sprawie bezspornym było również to, że pozwaną (jej poprzedników prawnych) nie łączył z powódką (jej poprzednikami) żaden stosunek obligacyjny, z którego mogłoby wynikać uprawnienie pozwanej do korzystania z nieruchomości.

W odniesieniu do stanowiących własność pozwanej urządzeń napowietrznych linii energetycznych posadowionych na działce nr (...), pozwana podniosła zarzut zasiedzenia służebności gruntowej o treści służebności przesyłu i służebności przesyłu, który to zarzut w ocenie sądu zasługiwał na uwzględnienie. Należało bowiem przyjąć, że posiadanie wskazanych urządzeń przesyłowych przez pozwaną i jej poprzedników prawnych miało i ma nadal charakter zależny, albowiem podmioty te władały nieruchomością powódki w sposób charakteryzujący osobę, której przysługuje do rzeczy inne prawo niż prawo własności, będąc najbardziej zbliżonym do władztwa wykonywanego przez podmiot, któremu przysługuje obecnie służebność przesyłu.

Obecnie służebność przesyłu jest uregulowana w przepisach art. 305¹ – 305⁴ k.c. Wskazane przepisy zostały dodane dopiero w wyniku nowelizacji kodeksu cywilnego dokonanej ustawą z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy – kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2008, Nr 116, poz. 731), która weszła w życie w dniu 3 sierpnia 2008 r. Do tej daty w polskim prawie funkcjonowały tylko dwa rodzaje służebności: gruntowe i osobiste, a dopiero po tej dacie pojawiła się służebność przesyłu jako trzeci rodzaj służebności.

Na podstawie art. 305¹ k.c. nieruchomość można obciążyć na rzecz przedsiębiorcy, który zamierza wybudować lub którego własność stanowią urządzenia, o których mowa w art. 49 § 1 k.c., prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń (służebność przesyłu).

Zgodnie z wyrażonym w orzecznictwie Sądu Najwyższego poglądem, przed ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia tzw. służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu (por. np. uchwałę z 30.08.1991 r., III CZP 73/91, OSNC 1992/4/53; uchwałę z 10.01.2002 r., II CKN 639/99, LEX nr 53135; uchwałę z 17.01.2003 r., III CZP 79/02, OSNC 2003/11/142; uchwałę z 7.10.2008 r., III CZP 89/08, niepubl.).

Powoływanie się na służebność gruntową o treści służebności przesyłu przed 3 sierpnia 2008 r. znajduje zatem podstawy prawne i pozwala, w zmienionych stosunkach społeczno-gospodarczych i po transformacji ustrojowej mającej miejsce w 1989 r. godzić sprzeczne interesy właścicieli nieruchomości, na których znajdują się urządzenia przesyłowe oraz przedsiębiorstw przesyłowych (tak Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 13 lutego 2015 r., II CSK 310/14, niepubl.).

Zgodnie z konstytucyjną zasadą podziału władzy sądy są powołane do stosowania prawa stanowionego przez władzę ustawodawczą działającą na podstawie Konstytucji oraz ustaw (art. 178 ust. 1 Konstytucji RP). Wykształcona przez judykaturę konstrukcja służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu miała ze swej natury charakter interpretacyjny, a jej celem i rezultatem było ustalenie treści norm prawnych wyrażonych w przepisach o służebnościach gruntowych w odniesieniu do stanów faktycznych związanych z urządzeniami przesyłowymi.

Z perspektywy systemu prawa wprowadzenie przepisów art. 305¹ – 305⁴ k.c. oznaczało przede wszystkim uszczegółowienie obowiązujących unormowań i nie wiązało się z wprowadzeniem norm prawnych, odbiegających znacznie od dotychczas obowiązujących w ramach ogólnej regulacji służebności gruntowych (zob. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z 22 maja 2013 r., III CZP 18/13, OSNC 2013 nr 12 poz. 139; uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z 26 czerwca 2013 r. II CSK 626/12, LEX nr 1341262).

Nie ma podstaw do przyjęcia, że interpretacja obowiązujących przed wprowadzeniem instytucji służebności przesyłu przepisów art. 285 k.c. i następnych była niewłaściwa i miała charakter rozszerzający oraz by godziła w zasadę pewności prawa, zaufania między obywatelem a państwem i zasadę ochrony praw nabytych.

Należy zauważyć, że zasada zamkniętej listy ograniczonych praw rzeczowych nie oznacza, że w ramach jednego z nich, a konkretnie służebności gruntowej, istnieje zamknięty katalog form, rodzajów wykonywania tegoż prawa.

Stosownie do treści art. 285 § 1 k.c. nieruchomości można obciążyć na rzecz właściciela innej nieruchomości (nieruchomości władnącej) prawem, którego treść polega bądź na tym, że właściciel nieruchomości władnącej może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, bądź na tym, że właściciel nieruchomości obciążonej zostaje ograniczony w możliwości dokonywania w stosunku do niej określonych działań, bądź też na tym, że właścicielowi nieruchomości obciążonej nie wolno wykonywać określonych uprawnień, które mu względem nieruchomości władnącej przysługują na podstawie przepisów o treści i wykonywaniu własności (służebność gruntowa). Ustawodawca typizując elementy konieczne służebności gruntowej, pozostawił jednocześnie stronom stosunku prawnego dowolność w ukształtowaniu jej treści. W piśmiennictwie akcentuje się, że w przepisach kodeksu cywilnego nie sprecyzowano, na czym konkretnie ma polegać uprawnienie do korzystania z nieruchomości oraz na czym konkretnie ma polegać obowiązek powstrzymywania się właściciela tej nieruchomości od wykonywania przysługującego prawa. Istnieje zatem możliwość ustanawiania różnorodnych służebności gruntowych (tak: B. Burian w: Kodeks cywilny. Komentarz pod red. E. Gniewka, Warszawa 2006, s. 435). Oprócz służebności drogi koniecznej (art. 145 k.c.) tj. jednej z postaci służebności gruntowych, o znamionach bardziej szczegółowo określonej w przepisie, ustawodawca nie wskazuje bliżej innych rodzajów służebności gruntowych, pozostawiając tę materię zdarzeniu prawnemu (czynności prawnej, orzeczeniu sądowemu), kreującemu in concreto daną służebność, co ma na celu takie umożliwienie ukształtowania jej treści, jakie tylko jest adekwatne z punktu widzenia społeczno-gospodarczego przeznaczenia prawa, warunków lokalnych, stosunków sąsiedzkich itp. Stąd też w praktyce występowały i występują najróżniejsze postaci służebności gruntowych, tak czynnych, jak i biernych, np. służebności przechodu, przejazdu, przegonu lub wypasu bydła, czerpania wody, pobierania ściółki, tzw. służebności widoku lub światła, ograniczenia wchodzenia przez właściciela na grunt sąsiedni w warunkach art. 149 k.c. Nie jest przy tym możliwe sformułowanie zamkniętego katalogu rodzajów służebności gruntowych, zważywszy na różnorodność stanów faktycznych i warunków, w jakich są ustanawiane.

Nie było zatem żadnych przeszkód normatywnych do powstania przed dniem 3 sierpnia 2008 r. służebności gruntowej treściowo odpowiadającej istniejącej od tego dnia służebności przesyłu, jako że pozwalał na to przepis art. 285 § 1 k.c.

Przy wykładni art. 285 § 2 k.c. konieczne jest uwzględnianie charakteru służebności przesyłu oraz społeczno-gospodarczego przeznaczenia nieruchomości wchodzących w skład przedsiębiorstwa energetycznego, któremu służebność ma służyć, celu służebności polegającego na zwiększeniu użyteczności przedsiębiorstwa i specyfiki sieci przesyłowych. W skład przedsiębiorstwa przesyłowego wchodzi zarówno nieruchomości, jak i sieci oraz inne urządzenia przesyłowe. L. energetyczne i słupy stanowią elementy sieci, mają więc oczywisty funkcjonalny związek z pozostałymi urządzeniami tej samej sieci, posadowionymi na innych nieruchomościach, bez względu na ich wzajemne

położenie. Konsekwentnie trzeba więc przyznać prymat przedmiotowemu związkowi z siecią przesyłową, zatem ze składnikami przedsiębiorstwa, a nie relacjom zachodzącym między poszczególnymi nieruchomościami, na których w danej chwili się one znajdowały.

Przyjmuje się, że w wyniku posiadania urządzeń przesyłowych przez przedsiębiorstwo państwowe, zarówno w imieniu Skarbu Państwa (przed dniem 1 lutego 1989 r.), jak i w imieniu własnym po tej dacie, może dojść do zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, jak i służebności przesyłu w rozumieniu art. 305¹ k.c., w zależności od tego, kiedy upłynął okres posiadania niezbędny do zasiedzenia tego prawa. Niewątpliwie zbliżony charakter tych praw uzasadnia bowiem przyjęcie, że posiadanie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, jak i posiadanie służebności, może łącznie prowadzić do nabycia tego ostatniego przez zasiedzenie. W istocie bowiem, sytuacja faktyczna posiadacza w przypadku realizacji obu tych uprawnień jest identyczna i polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2013r., III CZP 18/13, OSNC 2013, Nr 12, poz. 139; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2011 r., V CSK 502/10, LEX Nr 1096048; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2012 r., III CZP 93/11; LEX Nr 1136115; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2006 r., I CSK 11/05, LEX Nr 181257; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 2008 r., I CSK 171/08, LEX Nr 496363; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 2010 r., III CZP 108/10, LEX Nr 688690; uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2009 r., III CZP 70/09, OSNC 2010, Nr 5, poz. 64).

Należy zatem w pełni podzielić dominujące w orzecznictwie poglądy dopuszczające nabycie w/w praw przez zasiedzenie, jak również doliczanie okresu posiadania realizowanego na rzecz Skarbu Państwa do okresu posiadania realizowanego na własną rzecz przez przedsiębiorstwa państwowe i ich następców prawnych.

Możliwość doliczenia, na podstawie art. 176 § 1 k.c., okresu samoistnego posiadania urządzeń przesyłowych przez Skarb Państwa do okresu posiadania ich przez poprzednika wnioskodawcy znajduje potwierdzenie w tym zakresie w orzecznictwie Sądu Najwyższego (m.in. w postanowieniu z dnia 25 stycznia 2006 r., I CSK 11/05, Biul. SN 2006 nr 5), zgodnie z którym osoba prawna, która przed dniem 1 lutego 1989 r. mając status państwowej osoby prawnej nie mogła nabyć (także w drodze zasiedzenia) własności nieruchomości, może do okresu samoistnego posiadania wykonywanego po dniu 1 lutego 1989 r. zaliczyć okres posiadania Skarbu Państwa sprzed tej daty, jeżeli nastąpiło przeniesienie posiadania.

W niniejszej sprawie do przeniesienia posiadania na rzecz poprzednika pozwanej doszło, podczas biegu zasiedzenia służebności linii przesyłowych wybudowanych jeszcze przed 1 lutego 1989 r., a więc przed datą zniesienia zasady jednolitej własności państwowej, posiadaczem przedmiotowej służebności był Skarb Państwa, zaś po tej dacie nastąpiło przeniesienie posiadania tej służebności na rzecz Zakładu (...) - poprzednika prawnego pozwanej. Zakład (...) z mocy prawa z dniem 5 grudnia 1990 r. nabył własność m. in. rozdzielni energetycznej (...) Ż., do której przyłączone są urządzenia elektroenergetyczne zlokalizowane w granicach wskazanej nieruchomości.

Zgodnie ze stanowiskiem utrwalonym w orzecznictwie do przeniesienia posiadania może dojść w każdy ze sposobów wskazanych w art. 348 - 351 k.c. (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z 10 listopada 1999 r., I CKN 201/98, OSN C 2000, nr 5, poz. 93, wyrok Sądu Najwyższego z 13 kwietnia 2000 r., III CKN 859/99, wyrok Sądu Najwyższego z 23 listopada 2004 r., III CK 382/03).

Stosownie do art. 348 k.c. przeniesienie posiadania następuje przez wydanie rzeczy. Wydanie dokumentów, które umożliwiają rozporządzanie rzeczą, jak również wydanie środków, które dają faktyczną władzę nad rzeczą, jest jednoznaczne z wydaniem samej rzeczy. Przeniesienie posiadania samoistnego na posiadacza zależnego albo na dzierżyciela może też nastąpić na mocy samej umowy między stronami (art. 351 k.c.).

Państwowa osoba prawna, która do dnia 5 grudnia 1990 r. wykonywała zarząd operatywny mieniem państwowym i z tym dniem, już jako posiadacz nieruchomości, została uwłaszczona, może wykazać przejście posiadania nieruchomości ze Skarbu Państwa na nią samą decyzją wydaną na podstawie art. 2 ust. 3 ustawy z 29 września

1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz.U. Nr 79, poz. 464 ze zm.) (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2007 r., I CSK 64/07, Legalis nr 167572, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2013 r., II CSK 10/13, OSP 2015 nr 2, poz. 17, str. 240).

Służebność gruntowa o treści odpowiadającej służebności przesyłu stanowi specyficzną służebność gruntową, nabywaną przez przedsiębiorstwo w drodze zasiedzenia, jako prawo do korzystania z nieruchomości obciążonej w zakresie związanym z działaniem tego przedsiębiorstwa. Służebność gruntowa o treści odpowiadającej służebności przesyłu odpowiadała w zakresie funkcji i treści wykreowanej dopiero w 2008 roku służebności przesyłu. Owa służebność nie była jednak służebnością przesyłu, a odrębną od niej konstrukcją prawną. Oba wymienione prawa posiadają wprawdzie analogiczną treść i pełnią te same funkcje, jednakże posiadają różne konstrukcje i podstawy prawne: służebność gruntowa odpowiadająca treścią służebności przesyłu - art. 145 k.c. i art. 292 k.c., zaś służebność przesyłu – art. 305¹ – 305⁴ k.c. Z tego też względu nie mogą być utożsamiane.

Do służebności przesyłu stosuje się odpowiednio przepisy o służebnościach gruntowych (art. 305⁴ k.c.). Z tych względów w niniejszej sprawie zastosowanie mają przepisy dotyczące zasiedzenia służebności gruntowej (art. 292 k.c.) i odpowiednio przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie. Przedmiotem zarzutu było zasiedzenie służebności o treści służebności przesyłu oraz służebności przesyłu.

Należy zauważyć, że przesłankami nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie są: posiadanie nieruchomości w granicach służebności, upływ terminu zasiedzenia oraz istnienie trwałego i widocznego urządzenia. Zgodnie bowiem z treścią art. 292 k.c. służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie tylko w wypadku, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia. Przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie stosuje się odpowiednio.

Przesłanką nabycia służebności przesyłu przez zasiedzenie jest, tak jak w wypadku nabycia przez zasiedzenie własności rzeczy, jej posiadanie. Jednak dla służebności ustawodawca unormował w sposób szczególnie tę przesłankę stanowiącą w art. 352 § 1 k.c., że kto faktycznie korzysta z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności, jest posiadaczem służebności.

Niewątpliwie inaczej należy postrzegać posiadanie prowadzące do zasiedzenia własności nieruchomości, a inaczej posiadanie prowadzące do zasiedzenia służebności. Posiadanie prowadzące do nabycia służebności gruntowej w drodze zasiedzenia ma bowiem inny zakres niż posiadanie prowadzące do nabycia przez zasiedzenia własności. Posiadanie służebności nie musi być wykonywane w sposób ciągły, lecz stosownie do potrzeb (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4.10.2006 r., II CSK 119/06, MoP 2006 nr 11, str. (...)), wielokrotnie bowiem aktywność przedsiębiorstwa przesyłowego w zakresie konserwacji urządzeń energetycznych i ich naprawy bywa znikoma, podejmowana jedynie w razie zaistniałej potrzeby.

Zawarte w zdaniu drugim art. 292 k.c. odesłanie do przepisów o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie obejmuje tylko kwestie nieuregulowane w zdaniu pierwszym tego artykułu i pozwala na stosowanie do zasiedzenia służebności gruntowej przepisów o nabyciu nieruchomości przez zasiedzenie jedynie odpowiednio. Do zasiedzenia służebności gruntowej nie ma zatem zastosowania wymaganie posiadania samoistnego (art. 172 § 1 w zw. z art. 336 k.c.). O fakcie posiadania służebności świadczy już zaś samo wzniesienie urządzeń energetycznych, które po włączeniu do sieci, stanowią składnik przedsiębiorstwa przesyłowego.

Służebność gruntowa jest jedynym ograniczonym prawem rzeczowym, które może powstać ex lege w wyniku zasiedzenia, na zasadach określonych w art. 292 k.c. Nabycie służebności gruntowej przez zasiedzenie następuje na rzecz jej posiadacza, czyli tego kto faktycznie korzysta z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności (art. 352 k.c.).

Możliwe jest zatem nabycie przez zasiedzenie przed dniem 3 sierpnia 2008 r. służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu, ustanawianej nie na rzecz każdorazowego właściciela nieruchomości władnącej, bo tej w

ogólne nie należy identyfikować, ale bezpośrednio na rzecz Skarbu Państwa (do 31.01.1989 r.) albo przedsiębiorcy przesyłowego (od 1.02.1989 r.), natomiast po dniu 3 sierpnia 2008 r. możliwe jest nabycie przez zasiedzenie służebności przesyłu.

Władanie cudzą nieruchomością przez Skarb Państwa, w tym uzyskanie w ramach sprawowania władztwa publicznego, może być posiadaniem samoistnym prowadzącym do zasiedzenia. Korzystanie z cudzej nieruchomości przez przedsiębiorstwa państwowe, winno być oceniane na podstawie przepisów prawa cywilnego, w tym art. 336-352 k.c. Przepisy te miały zastosowanie do wszystkich podmiotów z takim ograniczeniem, że do wejścia w życie ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 3, poz. 11) nowelizującej przepis art. 128 k.c., przedsiębiorstwa państwowe nie mogły być podmiotami praw rzeczowych, lecz wykonywały je w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa. Dopiero znowelizowanie art. 128 k.c. umożliwiło państwowym osobom prawnym nabywanie własności nieruchomości i ograniczonych praw rzeczowych nie do zasobu Skarbu Państwa, lecz do własnego majątku. Tym samym, jeśli nawet przedsiębiorstwo państwowe, jako osoba prawna wykonywało przed 1 lutego 1989 r. na cudzej nieruchomości akty władania świadczące o posiadaniu nieruchomości w zakresie treści służebności to podmiotem, na rzecz którego akty te należało zaliczyć ze skutkiem w postaci nabycia służebności był Skarb Państwa. Przedsiębiorstwo państwowe mogło nabyć służebność do swego majątku zatem dopiero po dniu 1 lutego 1989 r.

Należy zauważyć, że na nieruchomości należącej do powódki przedmiotowe urządzenia elektroenergetyczne funkcjonują w niezmienionym kształcie, co do linii wysokiego napięcia co najmniej od 24 czerwca 1976 r., natomiast co do linii średniego napięcia co najmniej od 18 października 1985 r., od tego momentu w sposób nieprzerwany były użytkowane przez poprzednika prawnego pozwanej, jak i samą pozwaną. W konsekwencji od tego momentu należy liczyć termin posiadania wskazanych urządzeń przesyłowych niezbędny do nabycia stosownej służebności tych urządzeń przesyłowych.

W ocenie sądu nie budzi wątpliwości, że opisane urządzenia elektroenergetyczne przebiegające przez nieruchomość gruntową stanowią trwale i widoczne urządzenie, o którym mowa w art. 292 k.c. Pojęcie urządzenia w rozumieniu tego przepisu oznacza bowiem wynik celowego działania, uzewnętrzniony w trwałej postaci widocznych przedmiotów czy mechanizmów, wymagających do swego powstania pracy ludzkiej. Zważywszy zaś, że napowietrzne linie energetyczne wsparte na słupach, w tym na słupie umiejscowionym na nieruchomości powódki, przebiegają nad wskazaną nieruchomością co najmniej od jej nabycia przez powódkę w 1974 r., są zatem urządzeniem widocznym i trwałym.

Rozważając natomiast drugą przesłankę zasiedzenia służebności, czyli upływ czasu, należy wskazać, że zastosowanie w sprawie znajdzie art. 172 k.c., co oznacza, że w celu zasiedzenia konieczne jest nieprzerwane posiadanie w dobrej wierze 20 lat, zaś w złej wierze 30 lat.

W kodeksie cywilnym dla zasiedzenia nieruchomości obowiązywał termin 10 lat w dobrej wierze, a 20 lat w złej wierze. Z dniem 1 października 1990 r. terminy te zostały przedłużone odpowiednio do 20 i 30 lat. Jedynie do przypadków zasiedzenia, które nastąpiło przed wejściem w życie ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny, tj. przed dniem 1.10.1990 r., mają zastosowanie 10. i 20. letnie okresy posiadania przewidziane w art. 172 w brzmieniu obowiązującym przed tą datą.

W badanym okresie obowiązywały przepisy ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości (Dz.U. z 1974 r., Nr 10, poz. 64 ze zm.), które przewidywały dwa sposoby ograniczenia prawa własności na rzecz Państwa, a mianowicie: mogła to być umowa z właścicielem, na podstawie której ustanawiał on określoną służebność, ewentualnie mogło być to wywłaszczenie, które z kolei przybierało formę decyzji administracyjnej.

W realiach niniejszej sprawy poza sporem pozostaje, że nie zawarto żadnej umowy z ówczesnymi właścicielami nieruchomości. Pozwana nie przedstawiła też decyzji wydanej w trybie art. 35 w/w ustawy, a zatem korzystanie z linii energetycznych przebiegających nad nieruchomością powódki odbywało się bez tytułu prawnego.

Rozstrzygając czy uzyskanie posiadania służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu nastąpiło w złej wierze należy mieć na względzie całokształt okoliczności poprzedzających i towarzyszących uzyskaniu posiadania

służebności; domniemanie dobrej wiary jest obalone, gdy z całokształtu okoliczności wynika, że przedsiębiorca przesyłowy w chwili uzyskania posiadania wiedział lub powinien był wiedzieć przy zachowaniu wymaganej staranności, że do nieruchomości, na której zlokalizowane są urządzenia przesyłowe, nie przysługuje mu prawo o treści odpowiadającej służebności przesyłu (zob. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2016 r., III CZP 86/16, Biul. SN 2016 nr 12).

Należy zauważyć, że zła wiara zachodzi wtedy, gdy określony podmiot wie o nieistnieniu określonego prawa, stosunku prawnego lub sytuacji prawnej, jednakże należy uznać, że wiedziałby, gdyby w konkretnych okolicznościach postępował rozsądnie, z należytą starannością i zgodnie z zasadami współżycia społecznego. O tym zaś, czy nieruchomość posiada się w złej, czy też w dobrej wierze, decyduje stan świadomości w momencie obejmowania nieruchomości.

W niniejszej sprawie należało przyjąć złą wiarę poprzednika prawnego pozwanej, gdyż nie zostało wykazane, że posadowienie przedmiotowych urządzeń przesyłowych nastąpiło na podstawie ostatecznej decyzji administracyjnej, a fakt ten jest miarodajny dla oceny, że objęcie w posiadania nastąpiło bez podstawy prawnej, a zatem w złej wierze. Pozwana nie wykazała, że objęcie w posiadanie nieruchomości, na której posadowiono linie napowietrzne nastąpiło w trybie wydania decyzji lokalizacyjnej i zarządzenia o powszechnej elektryfikacji wydanych w trybie ustawy z dnia 28 czerwca 1950 r. o powszechnej elektryfikacji wsi, którą doręczono ówczesnym właścicielom lub decyzji wydanej w trybie art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (Dz.U. 1974 r., nr 10, poz. 64) albo na podstawie jego odpowiedników w kolejnych ustawach (przepis art. 70 ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz. U. z 1991 r., nr 30, poz. 127 z późn. zm) oraz przepis art. 124 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2010 r., nr 102, poz. 651 z późn. zm.).

W konsekwencji należało przyjąć, że poprzednik prawny pozwanej był w złej wierze, a trzydziestoletni termin zasiadywania służebności można liczyć, co do linii wysokiego napięcia od 24 czerwca 1976 r., natomiast co do linii średniego napięcia od 18 października 1985 r., kiedy to wskazane linie energetyczne przebiegające m. in. nad nieruchomością powódki, zostały oddane do użytku w takim kształcie, w jakim funkcjonują do dnia dzisiejszego. To oznacza, że nabycie służebności przez zasiedzenie mogło nastąpić dopiero z upływem 30 lat, czyli odpowiednio z dniem 24 czerwca 2006 r. oraz z dniem 18 października 2015 r.

Zasiedzenie jest sposobem nabycia własności lub odpowiednio służebności, który nie zobowiązuje osoby nabywającej ją w ten sposób do dania jakiegokolwiek ekwiwalentu.

Pozwana na skutek przekształceń własnościowych dotyczących przedsiębiorstw państwowych, stała się uprawniona do korzystania ze służebności, jako ograniczonego prawa rzeczowego. Zgodnie bowiem z art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 5 lutego 1993 r. o przekształceniach własnościowych niektórych przedsiębiorstw państwowych o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa (Dz. U. z 1993 r., nr 16, poz. 69), spółka powstała w wyniku przekształcenia wstępuje we wszystkie prawa i obowiązki przekształconych przedsiębiorstw państwowych. W myśl art. 1 ust. 1 ww. ustawa znajdowała zastosowanie m. in. odnośnie do przedsiębiorstw państwowych, których działalność związana była z wytwarzaniem, zbytem i przesyłem energii elektrycznej, przy czym, zgodnie z art. 2 ust. 1 tej ustawy przekształcenie następowało na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia 13 lipca 1990 r. o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (Dz. U. z 1990 r., nr 51, poz. 298). Przepis art. 8 ust. 1 ustawy o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych stanowił natomiast, że spółka powstała w wyniku przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego wstępuje we wszystkie prawa i obowiązki przekształconego przedsiębiorstwa. Nie można również nie zaznaczyć, że w przypadku sukcesji uniwersalnej częściowej, a taka była następstwem prywatyzacji przedsiębiorstw energetycznych, wszelkie prawa majątkowe i niemajątkowe przeszły na nowe podmioty, choćby nie były wskazane w czynności (akcie administracyjnym) jako składniki byłego przedsiębiorstwa, także jeżeli strony nie uświadamiały sobie ich istnienia czy przynależności do przedsiębiorstwa (zob. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 30.01.2014 r., IV CSK 252/13, OSNC 2014/11/117). W rezultacie kolejnych przekształceń i zmian własnościowych, aktualnym uprawnionym do korzystania z ograniczonego prawa rzeczowego, jakim jest służebność gruntowa o treści przesyłu oraz służebność przesyłu, jest pozwana.

Wobec faktu, że przesył energii był dokonywany za pośrednictwem wskazanych linii cały czas, poprzednicy pozwanej faktycznie dysponowali tymi urządzeniami elektroenergetycznymi, które poprzez włączenie do sieci elektroenergetycznej stały się częścią składową przedsiębiorstwa przesyłowego. Przedłożone przez pozwaną dokumenty pozwalają wywieść nie tylko jej następstwo prawne po poprzednikach prawnych, korzystających z urządzeń energetycznych posadowionych na nieruchomości powódki, ale i przyjąć, że doszło do przeniesienia na jej rzecz ograniczonego prawa rzeczowego.

W tym stanie rzeczy nie budzi wątpliwości, że skoro od dnia 24 czerwca 2006 r. co do odcinka linii wysokiego napięcia wraz z posadowionym na nieruchomości słupem oraz od dnia 18 października 2015 r. co do odcinka linii średniego napięcia, pozwana władza nieruchomości powódki w ramach przysługującej jej służebności, będącej prawem skutecznym w stosunku do właściciela tej nieruchomości, to za ten okres powódka nie może dochodzić roszczeń przewidzianych w art. 224-225 k.c. w zw. z art. 230 k.c., w szczególności wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy.

Rozważenia wymagało ponadto, czy stronie powodowej przysługują takie roszczenia za okres poprzedni.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowane jest stanowisko, akceptowane przez większość doktryny, że osobie, która utraciła własność rzeczy wskutek jej zasiedzenia przez posiadacza, nie przysługuje wobec posiadacza roszczenie o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy bez tytułu prawnego w okresie poprzedzającym dzień zasiedzenia (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2016 r., III CZP 77/16, OSNC 2017/9/94, postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 1968 r., III CRN 257/68, niepubl., z dnia 15 kwietnia 2011 r., III CZP 7/11, OSP 2012, Nr 10, poz. 93, wyroki Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 2012 r., II CSK 258/11, niepubl., z dnia 15 czerwca 2016 r., II CSK 639/15, niepubl.).

Funkcja i cel instytucji zasiedzenia sprzeciwiają się bowiem przyznaniu byłemu właścicielowi wobec posiadacza, który stał się właścicielem (uprawnionym z innego prawa rzeczowego) roszczeń, u których podstaw leży prawo własności, w tym roszczeń uzupełniających za okres poprzedzający datę zasiedzenia. Pogląd ten obejmuje również zasiedzenie ograniczonego prawa rzeczowego w postaci służebności przesyłu.

Z tych względów w oparciu o przywołane przepisy przedmiotowe powództwo podlegało w całości oddaleniu.

O kosztach procesu sąd postanowił na podstawie art. 102 k.p.c., nie obciążając powódki poniesionymi przez stronę pozwaną kosztami procesu.

Zgodnie ze wskazanym przepisem w wypadkach szczególnie uzasadnionych, sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Przepis ten ze względu na swój szczególny charakter znajdzie zastosowanie wówczas, gdy stosowanie ogólnej zasady odpowiedzialności za wynik procesu wyrażonej w art. 98 k.p.c. nie można byłoby pogodzić ze względami słuszności.

Nie ulega wątpliwości, że możliwość zastosowania przez sąd art. 102 k.p.c. powinna być oceniana w całokształcie okoliczności konkretnej sprawy, które uzasadniałyby odstępianie od podstawowych zasad regulujących rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów procesu. W ocenie sądu w przedmiotowej sprawie takie okoliczności zachodziły. Wprawdzie powódka była reprezentowana przez fachowego pełnomocnika, jednak mogła posiadać subiektywne przekonanie, że dochodzone przez nią roszczenie jest słuszne i uzasadnione, skonkretyzowanie przez pozwaną okoliczności uzasadniających zgłoszony zarzut zasiedzenia służebności nastąpiło dopiero w toku niniejszego procesu. Powódka jest osobą w zaawansowanym wieku, ma duże problemy ze zdrowiem. Z kolei pozwana jest podmiotem uczestniczącym profesjonalnie od wielu lat w obrocie gospodarczym, jest przygotowana do prowadzenia postępowań sądowych.

Przytoczone powyżej okoliczności uzasadniały zastosowanie przez sąd w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach procesu regulacji przewidzianej w przepisie art. 102 k.p.c.